

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA ZIELIŃSKI przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 38497/02)

WYROK – 15 lutego 2005 r.

W sprawie Zieliński przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
składająca się z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan G. BONELLO,
Pan K. TRAJA,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI,
Pani L. MIJOVIĆ,
Pan J. ŠIKUTA, *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 25 stycznia 2005 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 38497/02) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej przez obywatela polskiego, pana Zbigniewa Zielińskiego („skarżący”) do Trybunału 17 października 2002 r. na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”).

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika pana Jakuba Wołosiewicza.

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

3. 10 kwietnia 2003 r. Czwarta Sekcja zdecydowała o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Na podstawie artykułu 29 § 3 zdecydowała, że przedmiot skargi zostanie rozpatrzony równocześnie z kryterium dopuszczalności skargi.

FAKTY

4. Skarżący urodził się w 1927 r. i mieszka w Warszawie.

5. 21 kwietnia 1997 r. bank, którego skarżący był klientem wniósł przeciwko niemu pozew o zapłatę w ramach postępowania nakazowego. 29 kwietnia 1997 r., Sąd Rejonowy w Warszawie, uznając się za niewłaściwy, przekazał sprawę do Sądu Rejonowego w Otwocku.

6. Nakazem zapłaty ogłoszonym 30 stycznia 1998 r. Sąd Rejonowy w Warszawie uwzględnił powództwo banku wzywające skarżącego do zapłaty pewnej kwoty pieniędzy. Skarżący wniósł zarzuty.

7. 14 kwietnia 1998 r. sąd zwolnił skarżącego z kosztów sądowych. Bank przedstawił swoje stanowisko na piśmie i 2 czerwca 1998 r. sąd postanowił odroczyć rozprawę bez wyznaczenia daty i wezwał skarżącego do ustosunkowania się na piśmie do stanowiska banku w terminie 14 dni. W tym czasie wyznaczono termin kolejnej rozprawy, która miała się odbyć miesiąc później, ale odbyła się dopiero 4 maja 1999 r. Z dokumentów przedstawionych Trybunałowi wynika, że skarżący nie zaprezentował pisemnego stanowiska w wyznaczonym terminie. Złożył je dopiero na rozprawie 4 maja. 24 maja 1999 r. bank przedstawił swoje stanowisko w odniesieniu zaprezentowanego przez skarżącego.

8. Na rozprawie 17 sierpnia 1999 r. sąd postanowił zwrócić się, za pośrednictwem Sądu Rejonowego w Katowicach, do biegłego o sporządzenie opinii. Przeciwnik procesowy skarżącego został wezwany do zapłaty, w terminie 21 dni, zaliczki na poczet ww. opinii. Bank nie zapłacił kosztów w wyznaczonym terminie i 29 maja 2000 r. sąd wysłał mu ponaglenie. Zaliczka została wpłacona przez bank w nieznanym dniu, a 3 sierpnia 2000 r. sąd wysłał prośbę o udzielenie pomocy sądowej do sądu w Katowicach. Biegły przestawił swoją opinię 6 listopada 2000 r.

9. 5 lutego 2001 r. sąd uwzględnił wniosek zainteresowanego dotyczący przedstawienia przez niego listy świadków, którzy mają zostać przesłuchani. Na rozprawie 29 marca 2001 r. skarżący złożył wniosek o przyznanie mu bezpłatnej pomocy prawnej. Tego samego dnia sąd wezwał skarżącego do przedstawienia w terminie 14 dni zaświadczenia lekarskiego, jako że uzasadnił on swoją prośbę o bezpłatną pomoc prawną złym stanem zdrowia. 30 kwietnia i 17 maja 2001 r. sąd ponowił wezwanie z 29 marca. Po złożeniu w nieznanym dniu przez skarżącego żądanego zaświadczenia lekarskiego, sąd 6 czerwca 2001 r. uwzględnił wniosek skarżącego i wyznaczył mu pełnomocnika.

10. 28 sierpnia 2001 r. sąd wyznaczył kolejną rozprawę na 16 października 2001 r., podczas której przesłuchał świadków. W tym samym dniu sąd zamknął przewód sądowy.

11. 30 października 2001 r. sąd postanowił kontynuować rozpatrywanie sprawy i wezwał biegłego do sporządzenia opinii uzupełniającej. Biegły przedłożył swoją opinię 17 grudnia 2001 r.

12. 31 stycznia 2002 r. sąd zamknął przewód sądowy. 14 lutego 2002 r. Sąd Rejonowy ogłosił wyrok, w którym utrzymał w mocy nakaz zapłaty z 30 stycznia 1998 r. Skarżący wniósł apelację.

13. 23 kwietnia 2002 r. Sąd Okręgowy odroczył rozprawę, ponieważ strony nie zostały prawidłowo wezwane. 15 maja 2002 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację skarżącego co do meritum sprawy.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

14. Skarżący zarzucał, że długość postępowania w jego sprawie przekroczyła „rozsądny termin” przewidziany w artykule 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”

15. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 21 kwietnia 1997 r. i zakończył 15 maja 2002 r. Trwał zatem 5 lat i 24 dni w trzech instancjach.

A. Dopuszczalność

16. Rząd podnosił, że skarżący nie wykorzystał dostępnych krajowych środków odwoławczych, jakie przewiduje polskie prawo. Na podstawie art. 417 kodeksu cywilnego, który obowiązywał w danym czasie, skarżący miał możliwość zwrócenia się do sądów polskich z pozwem o odszkodowanie wraz z odsetkami z powodu nadmiernej długości postępowania.

17. Trybunał przypomina, że art. 35 Konwencji nakazuje wykorzystywanie tylko tych środków, które w danej sprawie są dostępne i odpowiednie. Powinien istnieć co do tego wystarczający stopień pewności, nie tylko w teorii, ale także w praktyce, w przeciwnym razie są one uznawane za nieskuteczne i niedostępne, a ciężar wykazania, że te wymagania są spełnione, spoczywa na państwie (*Selmouni przeciw Francji* [GC], nr 25803/94, § 75, CEDH 1999-V). W niniejszej sprawie Rząd nie wskazał żadnego przykładu z jurysprudencji polskiej

ukazującego zastosowanie i skuteczność środków opartych na dawnym art. 417 kodeksu cywilnego, a zatem skarżący nie musiał z niego korzystać. W konsekwencji Trybunał odrzucił zastrzeżenie wstępne Rządu.

18. Trybunał uważa, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w świetle art. 35 § 3 Konwencji i nie jest też niedopuszczalna z żadnego innego powodu. Uznaje zatem skargę za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

19. Rząd podniósł, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana, a sąd powołał dwóch biegłych po to, aby uzyskać dwie niezależne opinie zgodnie z zasadą kontradyktoryjności.

Jeżeli chodzi o działanie stron, Rząd uznał, że skarżący przyczynił się do przedłużenia postępowania. Tytułem przykładu Rząd podniósł, że nie odpowiedział on na stanowisko sformułowane przez jego przeciwnika procesowego przez 11 miesięcy, a następnie nie przedstawił zaświadczenia lekarskiego, zgodnie z wezwaniem sądu, w wyznaczonym terminie. Ponadto Rząd zauważył, że przeciwnik procesowy skarżącego również przyczynił się do przedłużenia postępowania.

Jeżeli chodzi o postępowanie organów sądowych, Rząd potwierdza, że wykazały one w niniejszej sprawie należyłą staranność.

20. Skarżący nie zgadza się z twierdzeniami Rządu. Nie uważa się za odpowiedzialnego za przedłużenie postępowania i podkreśla swoją obecność na każdym posiedzeniu sądu. Natomiast jego przeciwnik procesowy przyczynił się do przedłużenia postępowania, ponieważ nie uiścił zaliczki na poczet opinii, co spowodowało opóźnienie wykonania zarządzenia z 17 sierpnia 1999 r. przez 11 miesięcy.

Jeżeli chodzi o postępowanie organów sądowych, skarżący wskazał na brak skuteczności w prowadzeniu sprawy przez sąd. Tytułem przykładu podniósł, że przez 9 miesięcy nie wykonano zarządzenia wzywającego drugą stronę do zapłacenia kosztów opinii biegłego, która została sporządzona w ramach pomocy prawnej udzielonej przez sąd w Katowicach w celu przyspieszenia postępowania. Ponadto sąd powinien odpowiadać za opóźnienie spowodowane 11-miesięcznym okresem bezczynności pomiędzy 2 czerwca 1998 r. a 4 maja 1999 r.

21. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, zwłaszcza stopnia złożoności sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Frydlender przeciw Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000 - VII).

22. Trybunał zauważa, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana. Jednakże wezwanie dwóch biegłych okazało się niezbędne.

23. Jeżeli chodzi o postępowanie skarżącego Trybunał przypomina przede wszystkim, że jedynie opóźnienia dające się przypisać państwu mogą prowadzić do konkluzji o nieprzestrzeganiu rozsądnego czasu trwania postępowania (*Proszak przeciw Polsce*, wyrok z 16 grudnia 1997 r., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, str. 2774, § 40). Zauważa też, że skarżący przyczynił się do przedłużenia postępowania. W szczególności nie odpowiedział pisemnie na stanowisko drugiej strony w terminie 14 dni, jaki został mu wyznaczony (pkt. 7 powyżej), ale przedstawił swoje stanowisko na rozprawie. Skarżący nie wykonał najmniejszego kroku w celu przyspieszenia biegu postępowania. Zatem przerwa trwająca 11 miesięcy, pomiędzy 2 czerwca 1998 r. a 4 maja 1999 r., dniem rozprawy, nie może obciążać organów prowadzących sprawę. Skarżący również nie przedstawił w terminie zaświadczenia o stanie zdrowia, co spowodowało trzymiesięczne opóźnienie (pkt. 9 powyżej). Trybunał zauważa, że druga strona również przyczyniła się do opóźnienia z powodu nie wpłacenia zaliczki na poczet opinii biegłego w wyznaczonym terminie 21 dni. Skoro nieznana jest data, w której zaliczka została wpłacona, Trybunał uważa, że okres ten miał miejsce pomiędzy 17 maja 1999 r. a 3 sierpnia 2000 r. (pkt. 9 powyżej).

24. Jeżeli chodzi o postępowanie organów sądowych Trybunał podnosi, że okres bezczynności trwający 11 miesięcy, jak już wspomniano, został spowodowany przez skarżącego, który nie odpowiedział na pisemne stanowisko swojego przeciwnika procesowego w wyznaczonym terminie, a rozpatrzenie sprawy było uzależnione od tej odpowiedzi. Trybunał przypomina, że zasada pozostawiania stronom inicjatywy nie zwalnia sędziów z zagwarantowania wykonywania art. 6 w kwestii rozsądnego czasu trwania postępowania (*Scopelli przeciw Włochom*, wyrok z 23 listopada 1993 r., Seria A nr 278, § 25) i ocenia, że sąd powinien podjąć niezbędne środki w celu zdyscyplinowania skarżącego, aby składał dokumenty w terminie. Z tego samego powodu powstała zwłoka około 9 - 12 miesięcy, która została spowodowana przez przeciwnika procesowego skarżącego, który nie wpłacił zaliczki w wyznaczonym terminie.

25. W opinii Trybunału poza okresami bezczynności długości 1 roku i 8 miesięcy, za które odpowiedzialność ponoszą wspólnie strony i sądy, rozprawy były wyznaczane regularnie.

26. Konkludując, mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, a w szczególności odpowiedzialność skarżącego za przedłużenie postępowania, Trybunał uważa, iż jego długość nie była nierozsądna.

Zatem nie nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 13 KONWENCJI

27. W liście z 13 listopada 2003 r. skarżący po raz pierwszy podniósł zarzut, że w Polsce nie istnieje żaden organ, do którego mógłby się zwrócić ze skargą na nadmierną długość postępowania. Powołał się na art. 13 Konwencji, który brzmi:

„Każdy, czyje prawa lub wolności przewidziane w niniejszej Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego skierowanego do organu państwowego także wówczas, gdy naruszenie zostało spowodowane przez urzędnika państwowego.”

28. Trybunał podnosi, że postępowanie, którego dotyczy skarga zakończyło się 15 maja 2002 r., zatem ponad sześć miesięcy przed wystąpieniem skarżącego z zarzutem naruszenia art. 13. Ta część skargi jest więc spóźniona, a zatem powinna zostać uznana za niedopuszczalną zgodnie z art. 35 § 1 i 4 Konwencji.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* za dopuszczalną skargę w części dotyczącej naruszenia art. 6 § 1 Konwencji, a pozostałą jej część za niedopuszczalną;
2. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

Sporządzono w języku francuskim i ogłoszono na piśmie 15 lutego 2005 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący